

PUNJABI
(Second Language)

Maximum Marks : 80

Time Allowed : Three Hours

1. *Answers to this Paper must be written on the paper provided separately.*
2. *You will not be allowed to write during the first 15 minutes.*
3. *This time is to be spent in reading the question paper.*
4. *The time given at the head of this Paper is the time allowed for writing the answers.*
5. *This paper comprises two Sections; Section A and Section B.*
6. *Attempt all the questions from Section A.*
7. *Attempt four questions from Section B, answering at least one question each from the two books you have studied and any two other questions from the same books that you have compulsorily chosen.*
8. *The intended marks for questions or parts of questions are given in brackets [ ].*

Instruction for the Supervising Examiner

*Kindly read aloud the instructions given above to all the candidates present in the
Examination Hall.*

This Paper consists of 12 printed pages.

T25 121

© Copyright reserved

Turn over

SECTION—A (40 Marks)

Attempt all questions from this section.

Question 1

Write a short composition in Punjabi of approximately 250 words on any one of the following topics :—

[15]

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 250 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :—

- (i) ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਚੰਗੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।
- (ii) ‘ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।’ ਇਸ ਕਥਨ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਲਿਖੋ।
- (iii) ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।
- (iv) “ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ, ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਮੌਲਿਕ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੋ।
- (v) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਮੌਲਿਕ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

Question 2

Write a letter in Punjabi in approximately 120 words on any one of the topics given below :—

[7]

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 120 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ/ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :—

- (i) ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਰਾ-ਭਰਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰਾ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਸੁਣਾਅ ਦਿਓ।

ਜਾਂ

- (ii) ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਗਰੂਪ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ।

Question 3

Read the passage given below and answer in Punjabi, the questions that follow, using your own words as far as possible :—

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਕੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ :—

ਮਨੁੱਖ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ 'ਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਉਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅਣੁਟ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਪਰ ਛਲ ਦੀ ਆਸ ਨਾ ਰੱਖੋ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਰਤ ਕਦੇ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਕਦੇ, ਖੇਚਲ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਬਰਕਤ ਤੇ ਰੌਣਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਜਿਸ ਬਿਰਛ ਨੂੰ ਨਾ ਢੁੱਲ ਹੈ ਨਾ ਛਲ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਠੰਢੀ ਛਾਉਂ ਹੈ, ਆਮ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਾਲਣ ਬਣਾ ਕੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਢੂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਕਾਰ ਲਈ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਅਕਾਰਥ ਗੁਆਉਣਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਮੁੱਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਮੁਸ਼ਕਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਕਦੇ ਅਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ? ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਹੱਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਸਰਤ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰ ਵਕਤ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਸੋਚਣ ਦੀ ਵੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਕਸਰਤ ਜੋ ਕਿ ਵਿਹਲਾ ਕੰਮ ਹੈ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੀਸਣਾਪਨ ਹੈ, ਜੋਰ ਤੇ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦੌੱਲਤ ਰਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਸ ਆਪਣੇ ਬਣਾਉਟੀ ਸਵਾਰਬ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਜੋ ਕਾਰ (ਕੰਮ) ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਉੱਕਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤੀ ਹਿਲਜੁਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਅਡੋਲ, ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸੁਡੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਫਾਇਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ - ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅਰੋਗ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਜੇਬ ਖਰਚ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਮਿਕ ਗੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :

- (i) ਕਿਹੜੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਤ ਤੇ ਰੌੱਣਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ? [2]
- (ii) ਕਸਰਤ ਬਾਰੇ ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਪੈਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ? [2]
- (iv) ਮੁਸ਼ਕਤ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ? [2]
- (v) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ : [2]

ਅਕਾਰਬ, ਸੁਡੋਲ, ਮੁਸ਼ਕਤ, ਸਵਾਰਬ।

Question 4

Answer the following questions according to the instructions given below :— [8]

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :-

- (i) Choose the correct meanings of the following idioms :—

ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਚੁਣੋ :

- (1) ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰਨਾ
  - (a) ਸਾਡ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨਾ
  - (b) ਮਾਰਨਾ
  - (c) ਆਪਣੇ ਨੁਕਸ ਦੇਖਣੇ
  - (d) ਕੁਝ ਲੱਭਣਾ
- (2) ਸੱਪਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣਾ
  - (a) ਮੂਰਖ ਬਨਾਉਣਾ
  - (b) ਲਾਲਚ ਦੇਣਾ
  - (c) ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਰਨੀ
  - (d) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਕਰਨੀ

(3) ਹੱਥ ਚੁੱਕਣਾ

- (a) ਮਾਰਨਾ
- (b) ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਣਾ
- (c) ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ
- (d) ਆਦਰ ਹੋਣਾ

(4) ਦੂਰੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ

- (a) ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ
- (b) ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ
- (c) ਸਲਾਮ ਕਰਨੀ
- (d) ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਣਾ

(ii) Choose the right option :

ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ :—

(1) ਗੁਰਜੀਤ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ।

- (a) ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ
- (b) ਭੂਤਕਾਲ
- (c) ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ
- (d) ਮਹਾਂਕਾਲ

(2) ਬਹੁਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ :

- (a) ਸ਼ਾਸਤਰੀ
- (b) ਦੇਸ਼ ਭਗਤ
- (c) ਪਰਜਾਪਤੀ
- (d) ਕੌਮਾਂਤਰੀ

(3) ਜਿਸਦੇ ਔਲਾਦ ਹੋਵੇ :

- (a) ਸੌਂਤਰਾ
- (b) ਐਂਡਰਾ
- (c) ਅਟੁੱਟ
- (d) ਅਖਾੜਾ

(4) 'ਨਿੱਘਾ' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ _____ ਹੈ।

- (a) ਕੱਚਾ
- (b) ਠਰਿਆ
- (c) ਨੇੜੇ
- (d) ਨਿੱਗਰ

SECTION—B (40 Marks)

Questions from only two of the following textbooks are to be answered.

Attempt four questions from this section.

*You must answer at least one question from each of the two books, you have studied
and any two other questions from the same books that you have chosen.*

ਕਥਾ-ਸਮਵੇਦਨਾ

KATHA-SAMVEDNA

Question 5

Read the extract given below and answer in **Punjabi** the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—
“ਕੁੜੇ, ਆਪਾਂ ਇਸ ਬੁੜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾ ਲਈਏ, ਪੀਤੇ ਦੋ ਕੁ ਕਦਮ ਤੁਰ ਕੇ ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦੀ ਬੁੱਢੀ
ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬੋਲੀ। “ਕੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕ ਚੋਂ ਡਰ ਲੱਗ੍ਯੇ।” ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਰਨੈਲੀ
ਸੜਕ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇੰਵਾਣੇ ਬੜਾ ਡਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਜਾਂਗਲੀ ਤੇ
ਰਾਸ਼ੇ ਲੰਘਦੇ ਸਨ।

ਭੱਤਾ — ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

Bhatta — Sant Singh Sekhon

- (i) ਪੀਤੇ ਅਤੇ ਨ੍ਹਾਮੋਂ ਕੌਣ ਹਨ ? [2]
- (ii) ਪੀਤੇ ਬੁੱਢੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ? [2]
- (iii) ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨ੍ਹਾਮੋਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਸੜਕ ਪਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ? [3]
- (iv) ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨ੍ਹਾਮੋਂ ਅਤੇ ਪੀਤੇ ਵਿੱਚ ਗੂੜੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ? [3]

Question 6

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—
“ਤੂੰ ਹਾਲੇ ਤਕੜਾ ਹੋ, ਦਿੰਦਾ ਰਹੀਂ ਪੈਸੇ, ਪੈਸਿਆਂ ਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣੈ ?” ਦਰਬਾਰੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ
ਸਿੰਮ ਆਈਆਂ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਗੱਚ ਨਾਲ ਉਹ ਧੀਮਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮਕਾਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚੜ੍ਹ
ਗਿਆ ਸਿਰੇ ?”

“ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਟੀਪ-ਟੱਲਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਸਮਿੰਟ ਬੁੜ੍ਹ ਗਿਆ।”

“ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਹੁਰਾ ਸਰਪੰਚ ਭਖਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਰਾ ਦੋਖੀ ਸੀ।”

ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ — ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

Sanjhi Kandh — Santokh Singh Dheer

- (i) ਦਰਬਾਰੇ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ? [2]
(ii) ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ ? [2]
(iii) ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ ? ਉਸਨੇ ਕਿਸ ਦਾ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ? [3]
(iv) ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਰਬਾਰੇ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣ ਜਾਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ?
ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਓ। [3]

Question 7

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—

“ਚਿੜੀਆਂ ਲੈ ਲਓ ਰੰਗ ਬਿੰਗੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ”। ਪਿੰਜਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਤਾੜੀ,
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਦਾ ਥੱਬਾ ਮੌਢੇ ਸੁਟੀ ਇੱਕ ਭਾਈ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰੱਬ ਤੇ ਰੁੱਤਾਂ — ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ

Rub Te Ruttan — Dr. Dalip Kaur Tiwana

- (i) ਰੱਬ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੀ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੀ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? [2]
(ii) ਰੱਬ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਸੀ ? [2]
(iii) ਮੰਦਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਰੱਬ ਨੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ? [3]
(iv) ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਰੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ
ਉਹ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ? [3]

KAV-SAMVEDNA

Question 8

Read the extract given below and answer in **Punjabi**, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—

‘ਸਰੂਆਂ ਵਰਗੇ, ਸੋਨੇ ਵਰਗੇ, ਹੀਰੇ ਪੁੱਤਰ ਮਾਵਾਂ ਦੇ
ਚਾ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਰੋਂਦੇ ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ
ਬੁੱਢੇ ਬਾਪੂ ਖੜੇ ਉਡੀਕਣ, ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਓ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦਿਓ ਪੂਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ। ’’

ਜੀਊਂਦੇ ਭਗਵਾਨ — ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੂਰਪੁਰੀ

Jionde Bhagwan — Nand Lal Noorpuri

- (i) ਕਵੀ ਕਿਹੜੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਛੌਜੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ? [3]
- (iv) ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਜਿਊਣਾ ਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ? (ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦੱਸੋ) [3]

Question 9

Read the extract given below and answer in **Punjabi**, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—

‘ਇਸ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਲੂੰ-ਲੂੰ ਫੁਟਿਆ ਜ਼ਹਿਰ
ਗਿੱਠ-ਗਿੱਠ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਲਾਲੀਆਂ, ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਹਿਰ
ਵਿਹੁ ਵਲਿੱਸੀ ਵਾ ਫਿਰ ਵਣ-ਵਣ ਵੱਗੀ ਜਾ
ਉਹਨੇ ਹਰ ਇੱਕ ਵਾਂਸ ਦੀ ਵੰਝਲੀ ਦਿੱਤੀ ਨਾਗ ਬਣਾ’’

ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ — ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

Ajj Aakhaan Waris Shah Nu — Amrita Pritam

- (i) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਧਰਤੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ? [2]
- (ii) 'ਵਿਹੁ ਵਲਿਸੀ 'ਵਾ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਕੀ ਕੁੱਝ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ? [3]
- (iv) 'ਵਾਂਸ ਦੀ ਵੰਡਲੀ ਦਿੱਤੀ ਨਾਗ ਬਣਾ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? [3]

Question 10

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—

“ਫਿਰ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਣਾ,
ਉੱਤੋਂ ਛੱਤੇ ਆ ਜਾਣਾ।
ਉਸ ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਕੁੱਟਣਾ,
ਅਸੀਂ ਝੂਠੀ-ਮੂਠੀ ਰੋਣਾ।
ਉਸ ਧੌਣ ਅਸਾਡੀ ਛੱਡਣੀ,
ਅਸਾਂ ਟੱਪ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਖਲੋਣਾ।

ਛੱਤੇ ਦੀ ਬੇਰੀ — ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

Chhatto Di Beri — Prof. Mohan Singh

- (i) ਕਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਅੱਜ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ। [3]
- (iv) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। [3]

ਪਤਾਲ ਦੇ ਗਿੱਠਮੁਠੀਏ — ਜਸਬੀਰ ਭੁਲਾਰ

PATAAL DE GITHMUTHIYE — JASBIR BHULLAR

Question 11

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—

‘ਏਧਰ ਕਿਪਰ ਲਈ ਜਾਨੈ ਸਾਨੂੰ ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।
‘ਤੁਸੀਂ ਗਿੱਠਮੁਠੀਆ ਵੇਖਣਾ ਏ ਨਾਂ ?’ ਹਾਂ !’
‘ਫੇਰ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਜੁਬਾਨ ਰੱਖੋ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੇ ਆਓ।’ ‘ਪਰ ਨਵਾਂ ਖੂਹ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐ।’

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਕੌਣ ਕਿਸਨੂੰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਪਾਤਰ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ? [2]
- (iii) ਪਾਣੀ ਕਿੱਥੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਕਿਉਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ? [3]
- (iv) ਗਿੱਠਮੁਠੀਆ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਤਰ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। [3]

Question 12

Read the extract given below and answer in **Punjabi**, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—

“ਉਹ ਬੋਲਿਆ ‘ਭਰਾਵਾ ਸਾਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਾਦੇ ਦਾ ਬੁੱਤ ਐ।’

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸਨੇ, ਕਿਸਨੂੰ ਕਹੇ ? [2]
- (ii) ਰਾਜੇ ਦੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। [2]
- (iii) ਬੁੱਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ? [3]
- (iv) ਕਿਹੜੇ ਬਾਘੇ ਨੇ ਕਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਯੋਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਉਂ ? [3]

Question 13

Read the extract given below and answer in **Punjabi**, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :—

‘ਲਗਰ ਗਿੱਠਮੁਠੀਏ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਕੇ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਹਨਾਂ ਲਗਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਟੋਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਸਦੇ ਜਖਮ ਰਾਜੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਲਗਰ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਖਿਸਕ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ।

- (i) ਲਗਰ ਗਿੱਠਮੁਠੀਏ ਨੇ ਨਿੱਕੂ ਅਤੇ ਇੱਮੂ ਨੂੰ ਕੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ? [2]
- (ii) ਕੀ ਬੌਰੇ ਗਿੱਠਮੁਠੀਏ ਨੇ ਨਿੱਕੂ ਅਤੇ ਇੱਮੂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਸੀ ? [2]
- (iii) ਬੌਰਾ ਗਿੱਠਮੁਠੀਆ ਨਿੱਕੂ ਅਤੇ ਇੱਮੂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ ? [3]
- (iv) ਲਗਰ ਗਿੱਠਮੁਠੀਏ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? [3]

Question 14

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—

ਕੌਰਾਂ — ਬੇਬੇ, ਸੱਚ ਇਹ ਕੀ ਭੈੜਾ ਰਵਾਜ਼ ਪੈਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਲੋਕੀ ਹੁਣ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ-ਵੱਡਾ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਨੇ .....

ਬੁੱਢੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੀੜਾ ਤਾਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿੱਚ ਏ।

ਸੁਹਾਗ — ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ

Suhag — Ishwar Chander Nanda

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਕੌਰਾਂ ਤੇ ਬੁੱਢੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ? [2]
- (iii) ਇਸ ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਸ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ? [3]
- (iv) ਕੌਰਾਂ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿਤਰਣ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। [3]

Question 15

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—

ਲੀਲਾ — ਹਾਇ ਹਾਇ! ਹਨੇਰ ਪੈ ਜਾਏ। ਅੜੀਏ ਵਲਛਲ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੋਟੇ-ਪੋਟੇ ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। (ਰਘੂਨਾਥ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖੰਘਦਾ ਹੈ) ਵੇਖਿਆ! ਖਸਮਾਂ ਖਾਣੀ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ।

ਬਿਮਲਾ — ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਘਬਰਾ ਗਏ ਹੋ। ਡਾਕਟਰ ਸੱਦ ਕੇ ਟੀਕਾ ਲੁਆ ਲਏ। ਜ਼ਰਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਗਲਾ ਮਲ ਦੇਣਾ ਸੀ ਝੱਟ ਆਰਾਮ ਆ ਜਾਂਦਾ। *

ਦੁਸ਼ਮਣ — ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਸੁਜਾ

Dushman — Gurcharan Singh Jasuja

- (i) ਲੀਲਾ ਤੇ ਬਿਮਲਾ ਦੀ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਰਘੂਨਾਥ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਿਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਿਲਾਵਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ? [3]
- (iv) ਕੀ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਓ ? [3]

Question 16

Read the extract given below and answer in Punjabi, the questions that follow :—

ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :—

ਜੇਡੀ — ਬਈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਹੈ ਨੀ ਪੜ੍ਹੋ-ਪੜ੍ਹੋ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ ..... ਆਪਣਾ ਤਾਂ

ਇੱਕ ਹੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਐ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਸਿਹਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐ।

ਨਿੱਕੀ — ਪਰ ਠੀਕ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ..... ਪੜ੍ਹਨਾ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੀ ਹੈ ਨਾ। ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਤਾਂ
ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਛੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੋ — ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ

Phullaa Nu Kitaban Vich Na Rakho — Pali Bhupinder

- (i) ਉਪਰੋਕਤ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ? [2]
- (ii) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? [2]
- (iii) ਜੇਡੀ ਕੌਣ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ? [3]
- (iv) ਇਸ ਇਕਾਂਗੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ। [3]